

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdelningen för arbetshälsvetenskap och psykologi

Social identitet inom fritidsgårdens öppna verksamhet: Åldersblandade och åldersindelade aktiviteter.

Ingrid Kjellsdotter

2023

Examensarbete, Grundnivå, (Kandidatexamen)
Psykologi
Psykologiska metoder och examensarbete C

Examinator: Mårten Eriksson

Sammanfattning

Denna studie undersökte fritidsledares upplevelser och erfarenheter av åldersblandad och åldersindelade fritidsaktiviteter på fritidsgården samt om de upplevde någon skillnad mellan grupper av deltagare med lika eller blandad ålder och deltagarnas sociala utveckling. Åtta fritidsledare intervjuades i studien. Analysmetoden för denna studie var induktiv tematisk analys. Dataanalysen resulterade i fyra teman: fritidsledarrollen och synsätt på åldrar, samma eller olika - kategorisering, gruppen - användning och gruppmedlemmarna - jämförelse). Resultatet visade ingen upplevd skillnad när det gäller utveckling av social identitet hos deltagarna kopplat till besökande i de åldersblandade- och åldersindelade aktiviteterna. I stället beskrevs för samtliga aktiviteter en identitetsutveckling som går i linje med social identitetsteori.

Nyckelord: Fritidsgårdsbesökare, Social identitet, Social identitetsteori. Åldersblandad
Åldersindelad verksamhet

Abstract

Title: Social identity within the leisure parks open activities: Age-mixed and age-divided activities.

This study investigated leisure activity leaders' experiences and experiences of age-mixed and age-divided leisure activities at the leisure park and whether they experienced any difference between groups of participants of the same or mixed age and the social development of the participants. Eight leisure leaders were interviewed in the study. The method of analysis for this study was inductive thematic analysis. The data analysis resulted in four themes: the leisure leader role and attitudes towards ages, same or different - categorization, the group - identification and the group members - comparison). The result showed no perceived difference in terms of the development of social identity in the participants linked to visitors in the age-mixed and age-divided activities. Instead, an identity development that is in line with social identity theory was described for all activities.

Keywords: Leisure activities, Visitors, Social identity, Social identity theory. Age-mixed, Age-divided activities

Förord

Ett stort tack vill jag skicka till samtliga respondenter som valt att medverka i studien. Jag vill även tacka min handledare Igor Knez för värdefull feedback under arbetets gång. Dina kloka inspel, peppande ord och skyndsam återkoppling har varit av stort värde. Tack för fin samverkan.

Göteborg

April 2023

Ingrid Kjellsdotter

Introduktion

En meningsfull fritid är av värde för människans fysiska och psykiska utveckling (Taylor, 2003). Fritidsgården skapar möjlighet för barn och unga att delta i olika egenvalda aktivitetsgrupper (MUCF, 2020). En del av aktiviteterna skapar grupper av aktivitetsdeltagare i liknande ålder (exempelvis en viss årskurs eller skolstadium). Andra aktiviteter skapar grupper av aktivitetsdeltagare med blandade åldrar (MUCF, 2020).

Deltagandet är egenvalt. Det är således upp till den enskilde individen att välja när, var och hur man önskar besöka fritidsgården (MUCF, 2020). Eftersom den enskilde individen själv väljer sitt deltagande, uppstår nya gruppkonstellationer i fritidsgårdsverksamheten varje dag och i varje ny aktivitet. Eftersom deltagandet är egenvalt är det intressant att efterforska om vilka aktivitetsdeltagare som väljer respektive åldersindelning och om fritidsledarna/respondenterna upplever någon skillnad när det gäller utveckling av den sociala identiteten i respektive grupp.

Grupp som ett socialpsykologiskt fenomen är av betydelse för människans sociala utveckling, till exempel för utveckling av individens sociala identitet (Tajfel & Turner, 1979). Tajfel och Turner (1979) har tillsammans utvecklat social identitetsteori som utgår från att deltagande i grupp tillsammans med andra skapar människans sociala identitet (Tajfel & Turner, 1979). När det gäller deltagande i grupp med lika åldersindelning menar Worchel et al., (1998) att social identitetsteori utgår från individens önskan att tillhöra grupper av likasinnade. Det finns stöd enligt Harwood och Giles (1993) att ålder utgör en generell social kategori och därför kan ses som en gruppidentifikation. Här hittar vi en koppling till den åldersindelade verksamheten. Att möta deltagare i liknande åldrar vilket ger en känsla av sammanhang och meningsfullhet (Harwood et al., 1995). Edwards och Harwood (2003) menar att vissa grupper får större betydelse för individens identitetsutveckling. Att tillhöra den utvalda gruppen ”in-grupp” (min valda grupp) upplevs som fördelaktig i jämförelse med övriga grupper ”ut-grupp” (de grupper jag väljer att inte tillhöra). Men Worchel et al., (1998) menar också att individen är motiverad att tillhöra olika grupper baserat på dess status. Här finns en koppling till den åldersblandade aktiviteten. Om själva aktiviteten är tillräckligt attraktiv kommer den kunna få deltagare oavsett åldrar, då fokus är aktivitetens status snarare än övriga deltagares ålder (Taylor, 2003). Åldersidentifikation beskriver Montepare och Lachman (1989) som en process där var och en av oss relaterar till en viss ålder som inte behöver vara densamma som vår fysiska ålder.

Fritid som fenomen

Det finns ingen beslutad definition om vad fritid egentligen är (Taylor, 2003). För de flesta av oss innebär begreppet den tid vi inte arbetar eller går i skolan. Det finns ingen lagstiftning i Sverige som reglerar individers utövande av fritidsaktiviteter, i stället beslutar var och en av oss vad vi önskar göra på vår lediga tid. (Ahlberg & Oscarsson, 2013). I de flesta svenska kommuner bedrivs öppna fritidsaktiviteter på fritidsgård. Den första fritidsgården öppnade på 1930-talet med uppdraget att organisera barn och unga som saknade aktiviteter till föreningslivet. Hanström och Svenneke (2008) menar att de öppna fritidsaktiviteterna på fritidsgården har ett likvärdigt uppdrag än idag, nämligen målsättningen att stötta barn och unga till att utveckla sociala relationer och intressen (Hanström & Svenneke, 2008). Fritidsgårdens verksamhet är i princip öppen för alla och har aktiviteter som antingen är för en åldersblandad (ca 13–20/25 år) eller åldersindelad målgrupp (högstadiet, mellanstadiet osv.). Vilka aktiviteter som drivs och för vilken åldersgrupp är olika för olika kommuner. Fritidsgårdens öppna verksamhet utgår ifrån enskilda besökare som väljer att delta i olika aktiviteter (MUCF, 2020). Aktiviteterna kräver i regel ingen föransmälan och besökarna är inte inskrivna på fritidsgården. Fritidsledarna vet således inte vem som skall besöka aktiviteten utan arbetar spontant med de som väljer att besöka verksamheten (MUCF, 2020).

Social identitetsteori

Social identitetsteorin styrker argumentet om att deltagandet i en grupp som gemensamt utför en fritidsverksamhet, formar individens sociala identitet (Tajfel & Turner, 1979). Teorin, vilken utvecklades av Tajfel och Turner (1979), utgår från gruppens betydelse för individens sociala utveckling. Social identitetsteorin menar att vi väljer vår delaktighet i grupper utifrån hur lika oss själva vi uppfattar övriga gruppmedlemmar. Valet av grupptillhörighet kan även baseras på ytterligare faktorer som exempelvis upplevd status hos andra personer eller aktiviteter man önskar sammankopplas med (Nessdale & Flessner, 2003). Den gemensamma gruppnormen i den egenvalda gruppen formar vår sociala identitet (Nessdale & Flessner, 2003). När individens identitet flyter ihop med gruppens kan individen uppleva det som en gemensam enhet (Haslam et al., 2014). Haslam och partners (2014) menar att det är så som en gruppidentitet skapas.

Enligt social identitetsteori utvecklas människans sociala identitet genom tre olika processer (Tajfel & Turner, 1979). Den första processen kallas för kategorisering och handlar om hur vi organiserar oss själva och andra individer utifrån olika grupper.

Kategorisering beskriver hur aktivitetsdeltagarna väljer sin aktivitetsgrupp utifrån exempelvis status och igenkänning (Tajfel & Turner, 1979). Den andra processen kallas för användning och innefattar hur aktivitetsdeltagarna använder sin aktivitetsgrupp för att identifiera sig själv och sända ut ett budskap till omgivningen om vem man är, vill vara och vilka man vill förknippas med. De aktiviteter och grupper aktivitetsdeltagarna väljer att inte tillhöra används som en förklaringsmodell för något vi inte vill förknippas med (Tajfel & Turner, 1979). Den tredje processen kallas för jämförelse och utgår ifrån när aktivitetsdeltagarna jämför den egna aktivitetsgruppen utifrån ett positivt perspektiv vilket leder till att övriga aktivitetsdeltagare och aktivitetsgrupper uppfattas som mindre fördelaktiga (Tajfel & Turner, 1979).

Kategorisering

Social kategorisering handlar om hur vi sorterar in människor och oss själva i olika grupper baserat på kategorier (Tajfel & Turner, 1979). Den sociala identiteten utvecklas i vår valda grupp. Om vi upplever att gruppens normer och värderingar samstämmer med våra egna önskemål, får gruppen en stor påverkan på vår personlighet och sociala utveckling (Tajfel & Turner, 1979). Kategoriseringsprocessen utgår från förenklade intryck av likheter och likheter med andra. Vi ser och uppfattar en människa och sammankopplar exempelvis dess ålder eller utövande av intresse med något vi önskar tillhöra eller ta avstånd ifrån (Tajfel & Wilkes, 1963).

Kalish och Lawson (2008) menar att barn redan i förskoleåldern kan och förstår hur man urskiljer sociala kategorier hos människor. De kan också förstå olika slags relation och tillhörandenivåer som exempelvis familj, skolpersonal och främlingar. Denna förmåga är avgörande för att förstå hur man skall agera med sin omgivning. Kalish och Lawson (2008) menar att sociala kategorier utgör information om hur olika personer ser ut och troligen agerar. Men också hur de bör agera i vissa situationer.

När en aktivitetsdeltagare väljer att besöka fritidsgårdens aktiviteter kan kategorisering exempelvis användas för att göra ett val kring vilken aktivitet man vill gå på. Enligt Harwood et al., (1995) är ålder ett exempel på en kategori som får betydelse för individens val av aktivitet och sociala identitetsutveckling.

Edwards och Harwoods (2003) beskriver i sin forskning en koppling mellan skolelevens ålder och deras val av favoritlärare. Favoritläraren var i regel yngre än de lärare man tyckte mindre om. Det fanns således en tydligare ålderskoppling mellan favoritläraren och elevernas egen ålder. Kleissner och Jahn (2020) har liknande fynd i sin forskning vilken handlar om åldersstereotyper i arbetslivet. Resultatet av deras studie visar en tydlig favorisering och positiv förstärkning av prestationer hos personer i liknande ålder som en själv och en mera negativ bild av äldre eller yngre personer.

Kategoriseringsprocessen är unik för varje individ. Den baseras på definitioner som skapar mening för individen (Tajfel, 1978). Exempel på detta kan vara att välja delaktighet i en åldersblandad aktivitetsgrupp baserat på utövandet av en viss aktivitet på en viss nivå. Likväl deltagandet i en aktivitetsgrupp där merparten går i ens årskurs. Kategoriseringen är således sammankopplad med varje enskild individs uppfattning av omvärlden och unik för var och en av oss (Tajfel, 1978). Vi använder kategoriseringsprocessen för att säkerställa delaktigheten i den grupp vi uppfattar som vår egen, men också dra en skiljelinje med övriga grupper (Tajfel, 1978).

I bedömningen av vår sociala omvärld skapar vi ofta stereotyper. En stereotyp kan beskrivas som en förenklad beskrivning av en viss människa eller grupp (Signorella & Frieze, 2008). Stereotyper anses vara en del av samhällskulturen och ett inlärt beteende hos mänskligheten (Haslam et al., 1997). Signorella och Frieze (2008) menar i sin forskning att det stereotypa tänkandet är starkare hos barn än hos ungdomar.

Användning

Den andra processen inom social identitetsteori kallas för användning och handlar om hur individen väljer att använda sin grupp för att utveckla och stärka sin identitet och sin självkänsla (Tajfel & Turner, 1979). Individer kan exempelvis använda fritidsgårdens aktivitetsgrupper för att organisera sin sociala värld. Detta görs helt naturligt av respektive individ och kan liknas vid en sorteringsprocess där vissa individer och aktiviteter blir insorterade som tillhörande ens egen grupp, medan andra placeras utanför som individer och aktiviteter man inte är eller vill vara en del av (Buttelmann & Böhm, 2014). Vi utvärderar oss själva utifrån de grupper vi upplever oss tillhöra, där känslan av tillhörighet stärker individens självuppfattning (Buttelmann & Böhm, 2014). Individer med låg självkänsla kan använda sig av sin gruppidentitet för att öka känslan av det egna värdet. Att vara en del av en tydligt definierad grupp kan vara en trygghet för individen, särskilt i en värld som förändras konstant (Hogg et al., 2017).

Social identitetsteori pekar på två faktorer vad gäller in-gruppens särskilda påverkan på individen. Den ena faktorn handlar om hur individen använder gruppmedlemmarna liksom ett bollplank för att pröva sitt agerande, sina värderingar och förhållningssätt (McGarty et al., 1993). Den andra faktorn beskriver individens känsla av sammanhållning, delaktighet och gemenskap med övriga gruppmedlemmar. Vad som beskrivs är en process där individ- och gruppidentiteten flyter samman. En norm bildas i gruppen som accepteras av deltagarna (Haslam et al., 2004). Inom gruppen skapas ett beteende där deltagare som inte agerar enligt gruppnormen stöts ut (Marques & Yzerbyt, 1988).

När individens personliga identitet flyter samman med gruppens uppstår en lojalitetskänsla hos individen, där denne försvarar och lyfter fram grupp beteendet som positivt och korrekt (Gómez et al., 2011). Deltagande i en grupp definieras även av de som inte deltar i gruppen, de vill säga de individer som vi valt att se som deltagare i så kallade ut-grupper (Verkuyten, 2017). Verkuyten och Yildiz (2007) menar i sin forskning som handlar om gruppidentitet kopplat till etnisk identitet och utövande av religion att i grupper där religionsutövandet är starkt uppstår ofta en stark koppling mellan grupp och individ samt den valda gruppen och de grupper man inte tillhör.

Människans organisering via grupper skapar ofta något som kallas för ”ingroup bias” vilket innebär att vi lyfter fram den egna gruppen som bättre än andra grupper. Detta för att stärka vår identitet och självuppfattning (Turner & Hogg, 1984). Känslan för den egna gruppen som lyckad och ”den rätta” infinner sig hos gruppdeltagarna men också att övriga grupper är fel och har sämre åsikter och tankar (Tajfel & Turner, 1979). Individen upplever ofta starka positiva känslor i relation till sina gruppmedlemmar exempelvis glädje, tilltro, kärlek och hopp. Loughnan och Haslam (2007) menar att det finns en lång tradition av att avhumanisera människor som tillhör ut-grupper och syftar särskilt på hur olika etniska grupper har exploaterat andra grupper och världsdelar. Människans behov av att utföra diskriminerande handlingar gentemot ut-grupper och övriga individer härrör snarare från individens behov av att lyfta upp sig själv och sin grupp än att trycka ner övriga grupper och dess individer (Balliet et al., 2014).

Enligt Worchel et al., (1998) kan det vara utmanande för effektiviteten att prestera en uppgift i vissa grupper. Worchel och kollegor (1998) beskriver att Steiner lyfter fram två aspekter av utmaningar vid grupprestation nämligen koordinering och motivation.

Koordineringsutmaningar uppstår då gruppen inte kan ta tillvara respektive gruppmedlems prestation, och motivationsutmaningar handlar om den brist på uppmärksamhet som en individ i gruppen kan uppleva kring sin prestation (Worchel et al., 1998). Worchel och kollegor (1998) menar att då individerna upplever sig tillhöra gruppen och det finns ett gemensamt gruppsmål, så ökar produktiviteten.

Att arbeta mot ett specifikt mål i en tydligt definierad grupp ger mer motivation till individen och således ett ökat resultat (Woschel et al., 1998). Status hör samman med en individs behov av att känna sig värdefull och viktig. För att erhålla status behövs en rådande norm som beskriver vad som värderas som högt respektive lågt. För att en individ skall uppleva hög status behöver en annan individ vara på en lägre nivå (Smith & Tyler, 1997). Vi använder vår grupp för att säkerställa vår sociala status och uppleva en känsla av överlägsenhet gentemot vår omgivning (Smith & Tyler, 1997).

Nessdale och Flessner (2003) beskriver i resultatet av sin studie om barns attityder och deltagande i grupper att gruppens status har en stor påverkan på barnets upplevelse av gruppen och barnets beteende. Det finns en stark koppling mellan individens beteende och dess önskemål att tillhöra gruppen. Studien visade även att gruppdeltagarna skattade den egna gruppen som mera framgångsrik och positiv i relation till övriga grupper.

Jämförelse

Den tredje processen som beskrivs inom social identitetsteorin är jämförelse det vill säga hur vi jämför den egna gruppen, in-gruppen, med andra grupper och individer (Tajfel & Turner, 1979). Jämförelse handlar om att för individen skapa förståelse för sig själv, sin prestation och sin omgivning. Vi jämför oss med andra individer, vår grupp med övriga grupper. En individ vill alltid framåt mot en högre social status (Tajfel, 1978). Leman et al., (2013) forskar om hur barn väljer kompisar och delaktighet i grupp kopplat till etnisk bakgrund. Deras resultat visar att barn som representerade den etniska majoriteten i Storbritannien, valde kompisar med liknande etnisk bakgrund. Detsamma för barn vars ursprung härstammande från Asien. Även de valde att umgås i en grupp med liknande etnisk bakgrund.

Social jämförelse är en del av att tillhöra en grupp (Hogg, 2000). Jämförelseprocessen bidrar till att skapa normer, strukturer och relationer som utgör gruppen och hur gruppen ser på sig själv och andra grupper (Hogg, 2000). Fritidsgårdens deltagare kan exempelvis använda jämförelse som en strategi vid val av

aktivitet. Tarrants (2002) forskning handlar om hur unga utvärderade sin kompisgrupp i relation till övriga grupperingar. Resultatet var i linje med social identitetsteori (Tajfel & Turner, 1979) och visade att man favoriserade den egna gruppen och utvärderade den som mera positiv än övriga grupper. Likväl att man är mera intresserad av åsikter och tankar som kommer från individer som deltar i den egna gruppen (Tajfel & Turner, 1979).

Favorisering av den egna gruppen börjar vid femårsåldern (Abraham & Sheeran, 2003). En känsla av välbefinnande och stolthet uppstår hos individen när man tänker på sig själv som delaktig i en grupp som både av en själv och samhället definieras som framgångsrik (Smith & Tyler, 1997). Ett exempel på vad som kan uppstå hos individen i en grupp som definieras negativt är att prestationer kan minska hos gruppens deltagare. Detta visar Veccis och Zelinskys (2019) forskning om social identitet och de effekter som uppstår hos individer vars upplevelse är att de är en del av en grupp som är marginaliserad och har upplevt förtryck eller olika former av utanförskap. Forskningen bedrevs i form av ett experiment med syfte att testa om man kunde bryta den negativa upplevelsen och stärka gruppidentiteten. Positiva resultat framkom genom att lyfta fram attribut och förebilder som hade en positiv koppling till gruppen. Individen utvecklar helt enkelt sitt egenvärde med hjälp av sin utvalda grupp (Edwards & Harwood, 2003).

Fritidsgårdens öppna aktiviteter och social identitets teori

Fritidsgårdens öppna aktiviteter är en plattform för att utvecklas socialt. Berggren (2000) beskriver fritiden som en nationalscen för identitetsutveckling. Det är på fritiden vi väljer att etablera relation med personer som liknar oss själva, exempelvis en person som har likande intresse eller samma ålder. Vi tar i regel avstånd från dem vi upplever olika oss själva (Myers et al., 2010). Som beskrivet tidigare har fritidsgårdens öppna aktiviteter en verksamhet för olika åldersgrupper (MUCF, 2020). Aktiviteter med olika åldersindelning har olika syfte, mål och aktivitetsdeltagare och får således olika gruppnormer. Deltagandet kan bestå av individer som deltar regelbundet oavsett aktivitet eller specifika deltagare som besöker en viss aktivitet. En och samma person kan definiera sig utifrån många olika identiteter och tillhöra flera olika grupper (Myers & Twenge, 2018).

Social identifikation i fritidsgårdens verksamhet innefattar hur individen använder aktivitetsgruppen för att definiera sin och övriga personers sociala identitet (Tajfel & Turner, 1979). Med hjälp av gruppen beskriver individen för omvärlden vem

man vill vara men också vem man inte vill vara. Individens självuppfattning är nära sammankopplat med de grupper vi väljer att tillhöra (Tajfel & Turner, 1979). Om individen väljer att investera mycket tid att regelbundet besöka aktiviteten, uppstår en känsla av tillhörighet till det sammanhanget och den specifika gruppen. Individens identitet utvecklas på så sätt av gruppens syfte och mål (Myers et al., 2010). Relationerna i gruppen blir meningsfulla och får stor inverkan på individens personlighet, gruppen börjar agera som en enig grupp då merparten av medlemmarna delar gruppens värderingar. Detta kallas för konformitet (Balaam & Haslam, 1998). Hogg (2023) beskriver i sin studie om slutna grupper att påverkans effekter från gruppleddare kan hjälpa och stötta gruppdeltagarnas och gruppens utveckling. Igenkänning är viktigt för oss individer menar Nessdale et al., (2003). Exempel på igenkänning kan vara deltagare med liknande åldrar eller som har liknande intresse. Igenkänning skapar helt enkelt en känsla av välbefinnande hos individen och vi tenderar att gilla personer som liknar oss själva (Nessdale, et al., 2003).

Syfte

Denna studie syftar till att undersöka fritidsledares upplevelser och erfarenheter angående åldersblandad och åldersindelade fritidsaktiviteter på fritidsgården och om de upplever någon skillnad mellan grupper av aktivitetsdeltagare med lika eller blandad ålder när det gäller aktivitetsdeltagarnas sociala utveckling.

Metod

Deltagare och urval

Respondenterna i studien valdes ut med hänsyn till deras yrke som fritidsledare. Jag arbetar med utvecklingsfrågor inom fritidsgårdsverksamhet och har mycket kontakt med chefer för kultur och fritid i olika kommuner vilket förenklade arbetet med att ställa frågan om delaktighet i studien. Ingen av respondenterna har arbetat tillsammans med eller har någon form av relation till mig. Utifrån det gjorde jag bedömningen att det inte fanns någon påverkansrelation.

Fem av respondenterna var män och de övriga tre kvinnor. Samtliga hade arbetat inom öppen fritid, som fritidsledare i många år. Flera av dem hade stor erfarenhet av att arbeta i flera olika verksamheter och med olika form av aktiviteter. Sex av respondenterna var utbildade fritidsledare medan de övriga var lärare och

socialpedagog. Kontakten med respondenterna skedde muntligen via möte där genomgång av studiens syfte utifrån informationsbrevet samt de etiska aspekterna kring samtycke och konfidentialitet beskrevs.

Tillvägagångsätt

Jag fick kontakt med respondenterna via deras chef. En förfrågan från mig innehållande studiens syfte och mål förmedlades till fritidsledarna. De som ville delta i studien återkopplade till mig. Därefter bokades tid för information och intervju. Inledningsvis informerade jag om studiens syfte och att deltagandet är frivilligt samt att all data kommer behandlas konfidentiellt. Därefter genomförde jag intervjuerna. Dessa hölls i samma rum och mellan samma tidsintervall två veckor i följd. De varade mellan 25–34 minuter och pågick tills respondenten hade svarat färdigt på frågorna.

Intervjuerna genomfördes med en semi-strukturerad modell vars syfte är att låta respondenten tala fritt och formulera sina tankar självständigt. Denna form ger även utrymme att ställa följdfrågor. Frågorna var framtagna utifrån social identitetsteorins tre olika processer som är kategorisering, användning och jämförelse. Dessa är kopplade till upplevelser om skillnader och likheter mellan åldersindelade och åldersblandade aktiviteter. Intervjuguiden (bilaga 1) bestod av 12 frågor. Inspelningen genomfördes via röstmemo samt via dikteringsfunktionen kopplat till Microsoft.

Analys

Denna studie handlar om fritidsledarnas upplevelser och erfarenheter. Studiens fokus är att få en förståelse för om fritidsledarna upplevde någon skillnad när det gäller deltagarnas sociala identifikationsprocess i aktiviteter som är åldersindelade respektive åldersblandade. Analysmetoden för denna studie var induktiv tematisk analys enligt Braun och Clarke (2013). Induktiv tematisk analys tar inte sin utgångspunkt från en befäst teori som skall prövas. I stället baseras den på en analys av teman och mönster som framkommer i intervjuvaren.

Tillvägagångssättet innebär att intervjuerna spelas in för att därefter skrivas ner till en text. Texten studeras och analyseras därefter flertalet gånger. Syftet är att leta efter meningsbärande delar som därefter kodas. Ett exempel på en kod kan vara något intressant i texten som har ett syfte för studien. Efter kodningen startar sammanställningen av teman. I denna process letar jag efter likheter och skillnader i den kodade datan som jag därefter organiserar i övergripande teman som namnges.

Dataanalysen resulterade i fyra teman vilka var *fritidsledarrollen och synsätt på åldrar, samma eller olika deltagare - kategorisering, gruppen - användning och gruppmedlemmarna - jämförelse*.

Forskningsetiska överväganden

Forskning är nödvändigt för samhällsutveckling (Vetenskapsrådet, 2002). I all forskning måste etiska överväganden göras för att säkerställa resultatet. Denna studie är baserad på Vetenskapsrådets fyra forskningskrav. Dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet.

Informationskravet handlar om att delge information till respondenten gällande studiens syfte och hur processen går till (Vetenskapsrådet, 2002). För att säkerställa detta lästes informationsbrevet upp för respondenterna före varje intervju. I informationsbrevet kunde respondenten bland annat ta del av studiens syfte samt att det är frivilligt att delta och att man när som helst kan avbryta intervjun utan ytterligare förklaring.

Samtyckeskravet handlar om att man frivilligt väljer att delta i studien och att man när som helst kan avbryta sin medverkan (Vetenskapsrådet, 2002). Detta omsattes som så att respondenterna i inledande samtal innan intervjun startade informerades om samtycke att medverka i studien. Samtliga respondenter gav sitt samtycke.

Konfidentialitetskravet handlar om rätten till sekretess och anonymitet samt att den information som framkommer i intervjun omhändertas enligt rutin (Vetenskapsrådet, 2002). I inledande samtal informerades respondenterna om att allt material kopplat till studien omhändertas så att deras personuppgifter inte röjs. Slutligen handlar nyttjandekravet om att insamlade uppgifter kopplat till denna studie endast får användas för detta ändamål (Vetenskapsrådet, 2002) och respondenterna informerades om att intervjumaterialet kommer raderas efter godkänd och publicerad uppsats.

Resultat

Dataanalysen mynnade ut i fyra huvudteman: *fritidsledarrollen och synsätt på åldrar, samma eller olika - kategorisering, gruppen - användning och gruppmedlemmarna - jämförelse*. De åtta respondenterna benämns nedan som R1-R8.

Tema 1: Fritidsledarrollen och synsätt på åldrar

Under detta tema beskrev respondenterna vad det innebär att arbeta som fritidsledare och hur de upplever åldersindelningarna i fritidsgårdsverksamheten. Samtliga respondenter beskriver en personlig koppling till fritidsledaryrket. För många av dem har fritidsledare och fritidsgården tidigt i livet haft en stor betydelse. R1 beskriver att det är ”stort att arbeta som fritidsledare”. Gemensamt uttrycker samtliga respondenter att drivkraften i arbetet är att arbeta med unga. Att få stötta unga personer i sin utvecklingsresa. R1 beskriver att hen hade en ”problematiskt uppväxt” där fritidsgården blev en trygghet i en kaotisk vardag. R 2 menar att hen valt ”att göra något för ungdomarna” som drivkraft i arbetet. R 3 beskrev sin koppling till yrket med att ”jag tror inte jag hade jobbat som fritidsledare om jag inte själv varit besökare...” R3 svarar på en följdfråga om kopplingen mellan utövare på fritidsgård och fritidsledaryrket att ”jag tror det är få fritidsledare som utbildar sig som inte varit i kontakt med någon form av ledare som förebild innan...”

Jag gillar att jobba med människor. Det är inte något som var självklart från början men jag har alltid gillat mitt jobb. Det är omväxlande och att jag vill lära ungdomarna saker, utveckla ungdomar. (Respondent 6)

I inledande frågor om åldrar och åldersindelningar gav samtliga respondenter intrycket av att faktiskt ålder inte diskuterades mycket i verksamheten. Verksamheterna de arbetade på hade samtliga ett stort åldersspann och olika form av aktiviteter med olika åldersindelningar. Däremot beskrev samtliga respondenter andra faktorer kopplat till ålder, som exempelvis skolans årskurser. Detta för att beskriva åldersskillnader mellan deltagare. Två av respondenterna beskriver ålders begreppet i form av ”elever i sjätte och sjunde klass” snarare än tolv- och trettonåringar. R 8 beskrev att "alltså de vill ju gärna ha någon jämnårig på plats för man vill ju inte bara ha sjätte klassare där när man går på en aktivitet". Respondent två menar att "13 till 19-åringar har egentligen lite samma behov tycker jag ofta, men kanske inte är så sugna på att blanda sig. Det är ju mycket ha en plats att bara vara på och kunna hänga lite med sina kompisar".

Skolans struktur för åldersindelning beskrivs som vägledande för verksamhetens utformning. Samtliga respondenter uttrycker att det aktuella åldersspannet man arbetar med är barn och unga i åldrarna 13–20 år. Ingen av respondenterna kan redogöra för kriterier och bakomliggande beslut för verksamhetens aktuella åldersspann. Det verkar mest troligt vara kopplat till politiska och ekonomiska beslut. Intervjuerna visar att

åldersfrågan inte är något som diskuteras i verksamheten särskilt ofta. När respondenterna refererar till åldrar beskrivs i stället en aktivitetsdeltagares årskurs. Det verkar inte finnas någon tydlig struktur när det gäller utformandet av åldersindelade och åldersblandade aktiviteter, i stället beskrivs en verksamhet som uppstår spontant i mötet med respektive aktivitetsdeltagare.

Några av respondenter beskriver åldern hos besökarna som mindre viktigt vid valet av aktivitet. R6 menar att "... det är klart att en sjätteklassare och niondeklassare är väldigt skilda i mognad..." Sju av respondenterna menar att det är aktiviteten som är det viktiga och inte faktiska åldrar hos besökarna. Resultatet av intervjuerna visar att aktiviteten är mycket viktig när det gäller aktivitetsdeltagarnas val av att besöka verksamheten.

R 4 är väldigt tydlig med att åldrar hos övriga besökare inte är avgörande för deltagandet medan respondent 3 är av en annan åsikt. Hen menar att "13 till 19-åringar har egentligen lite samma behov.... men kanske inte är så sugna på att blanda sig". R 3 menar att åldern är en viktig faktor för deltagande i aktiviteter. "Ja, åldern är en viktig faktor". Respondent 4 menar att "det beror på vilken aktivitet", vilket samtliga respondenter instämmer i. R 4 beskriver ytterligare att exempelvis en festival eller en konsert med en känd artist ofta får en åldersblandad besökargrupp. R 7 beskrev att hen aldrig har hört deltagare referera till begreppet ålder. Deltagarnas val av åldersindelade eller åldersblandade aktiviteter beskrivs av sju respondenter vara kopplat till aktiviteten snarare än deltagarnas ålder. Två respondenter tycker att deltagarnas ålder inte är helt oviktigt för val av deltagande.

Jag tänker att aktiviteten är det viktigaste. Det är väl jättekul att blandas i åldrar och därifrån tänker jag att man växer och man delar med sig av sina erfarenheter och perspektiv så har man själv har så, ja aktiviteten i den viktigaste. (Respondent 1)

På liknande sätt beskrev även R4

Jag skulle säga att det är aktiviteten som är det viktiga. Jag upplever inte att det är ålder som spelar någon roll, inte på det sättet. Däremot så kan det ju ofta vara så att vi kan tappa lite äldre ungdomar ibland på grund av att de yngre är med. (Respondent 4)

R 2 och 6 beskriver att det inte enbart är aktiviteten som är avgörande. De ser även att ålder hos övriga besökare har en påverkan för målgruppens val av aktivitet.

Jag tror att det är både och. Aktiviteten är jätteviktig och spelar stor roll. Dels val av aktivitet och vilka åldrar som är där. (Respondent 2)

Jag tror det är bägge... både och. Det är klart att om det är aktiviteten man inte är intresserad av så kommer man inte.... det är självklart för oss att man kommer till en aktivitet som man tycker om.... men sen är vänner väldigt viktigt, det går kanske inte ensam till verksamheten. (Respondent 6)

Samtliga respondenter resonerar fram och tillbaka på frågan om ålder är en bra markör för en fritidsverksamhet. R1 menar att det är en svår fråga och att den är kopplat till deltagarnas mognad. R 6 menar att de arbetar med ett för stort åldersspann och att det skulle vara enklare att arbeta mera åldersindelad.

Sammantaget visar resultatet att fritidsledarrollen är högst personlig för respondenterna. Många beskriver en koppling mellan fritidsgården och dem själva som barn eller ungdom. Hur fritidsgården fått en stor betydelse och fritidsledaren varit en förebild för dem under uppväxten. Resultatet visar också att ålderfrågan beskrivs utifrån årskurser snarare än en individs faktiska biologiska ålder och att åldersfrågan är något man upplever sig veta lite om och sakna kontroll kring. De flesta av respondenterna beskriver ålder som något relativt oviktigt när det gäller deltagarnas val av aktivitet. I stället lyfter man fram vikten av aktiviteten. Det framkommer även i resultatet att respondenterna upplever åldersfrågan hos den enskilde individen som oviktig. Samtidigt beskriver man åldern hos de övriga aktivitetsdeltagarna som viktig för den enskilde individens val av aktivitetsdeltagande.

Tema 2: Samma eller olika - kategorisering

Under detta teman beskriver respondenterna upplevelser och erfarenheter av hur deltagarna använder kategoriseringsstrategin inom socialidentitetsteorin när det gäller att utforma sin fritid. På frågan om det är samma deltagare som väljer att delta i de åldersindelade eller åldersblandade aktiviteterna är svaren blandade. Två av respondenterna beskriver att deras upplevelser är att det är samma deltagare som väljer att delta både i aktiviteter som är för en viss åldersgrupp och i den öppna verksamheten som inkluderar hela åldersspannet. Samtidigt öppnar de även upp för en dialog om att det inte alltid är så. Intervjuerna visar att det råder en viss osäkerhet kring vilka deltagare som faktiskt deltar och i vilken verksamhet.

Hade sagt att det flesta går ju på allting. Men en liten grupp kommer inte till de öppna aktiviteterna för att man kanske tycker att nej, men vad barnsligt om sexorna ska komma och kanske bara vill komma till de uppdelade aktiviteterna, där de vet att det är min målgrupp. (Respondent 1)

Jag tror att de flesta kan var med de som är viss ålder och ändå delta i någonting annat. (Respondent 5)

R2 återknyter till idén om att det är aktiviteten som är det viktigaste. När en aktivitet är tillräckligt attraktiv spelar det mindre roll vilka de övriga besökarna är och vilken ålder de har. ”Har vi en bingokväll där många tolvåringar är med då kanske inte äldre vill vara med men om det är ett evenemang och det kommer kända artister och så, drar det både och...”. Här kan vi se en återknytning till aktiviteten som den väsentliga faktorn för deltagande. R 2 menar också att det geografiska området har betydelse för val av deltagande. ”Vissa fritidsgårdar är det så att man har samma grupp som kommer på allt”. Om det är en verksamhet som ligger på landet och det inte finns ett större utbud av aktiviteter, deltar man i den verksamheten som finns. Här syftar respondenterna till att aktivitetsutbudet i aktivitetsdeltagarens närmiljö är en faktor för deltagande. Om aktivitetsutbudet är stort blir valmöjligheten större för individen. R 3 menar att de regelbundet arbetar med att skapa nya verksamheter för att nå nya personer och målgrupper. ”Det blir lite samma annars”.

R 4 beskriver att frågan om det är samma deltagare som väljer den åldersindelade respektive den åldersblandade aktiviteten är en komplex fråga som är svår att svara på. Hen beskriver att det är vissa deltagare som kommer oavsett aktivitet medan andra bara dyker upp då de är en riktad verksamhet för en specifik målgrupp. Här kan vi se beskrivning av att det är olika deltagare som besöker de olika åldersaktiviteterna. R 6 menar att en sextonåring inte vill vara med en tolvåring. Att det är för stor skillnad mellan åldrarna och på så sätt blir det en uppdelning i verksamheten mellan vilka deltagare som väljer att vara med när, var och hur. Här beskrivs hur respondenten värderar de olika åldrarna och har en åsikt om att äldre inte vill vara med yngre.

R 7 beskriver att det varken är åldern eller aktiviteten som är det viktiga utan vilken personal som arbetar. R 7 menar att det inte skall spela någon roll vem som arbetar i verksamheten men uttrycker samtidigt att det är en viktig faktor för besökarna. R 7 uttrycker att relationen mellan personal och besökare som en faktor som många

gångar är avgörande för deltagande. Resultatet av intervjun med respondent 7 visar på upplevelser av verksamhetspersonalen. Att en specifik ledare för en viss aktivitet kan leda till att aktivitetsdeltagare väljer att delta.

Deltagandet beror på vilken personal och vilka ungdomar som man har mest relation med. (Respondent 7)

R 8 beskriver att hen ofta känner igen 90% av besökarna och att resterande kommer och går mellan de olika aktiviteterna. Likväl menar respondent 8 att aktiviteten ofta är styrande för deltagandet. Temat om att aktiviteten är avgörande och styrande för aktivitetsdeltagarnas val av aktivitet återkommer i resonemanget kring om det är samma deltagare som besöker olika aktiviteter. Sju av respondenterna menar att åldern spelar roll för hur deltagarna upplever sin tillhörighet till verksamheten. R 1 menar att deltagarna känner en större tillhörighet till övriga besökare med samma ålder. Här kan vi se ett exempel på då respondenterna lyfter fram åldern som en viktig faktor.

Alltså där är min där är min erfarenhet att det spelar roll för majoriteten, att de känner en större tillhörighet när det är liksom omringade av deras ålder. Yngre kan idealisera äldre medan äldre tycker att de yngre är barnsliga och omogna. (Respondent 1)

R 1 menar att de äldre deltagarna vill gärna hålla lite avstånd från de yngre deltagarna ”jargongen är att vi är bättre än de, vi är smartare än dem och de vill gärna ha lite avstånd”. R 3 uttrycker att ”jag vet inte om det är åldern som spelar någon roll egentligen”. Hen är osäker på vilka faktorer som skapar tillhörighet. R 4 beskrev att ”det relationen som är viktigare när man är äldre och leken som är roligare när man är yngre”. R 4 syftar på att det finns en tydlig faktor av tillhörande till den egna åldersgruppen. Här menar respondenten att det finns olika uttryck när det gäller hur deltagarna umgås kopplat till åldrar.

Jag säger att åldern har betydelse bara för att jag har pratat med många om det. De vet precis vilka som går i sjuan och de lite äldre i 8:an. Sen niorna och om de ska börja gymnasiet, så att åldern har en stor betydelse. (Respondent 5)

R 6 har liknande åsikter vad gäller deltagarnas upplevda tillhörighet till en grupp med en viss ålder.

Där jag jobbar så kanske det inte har så stor betydelse, men på det stora hela så tror jag faktiskt aldrig att en sextonåring vill vara med folk som är runt 12–13 år, för det skiljer så mycket på vad som händer under de där 2–3 åren. Barn eller tonåren är väldigt stor skillnad. (Respondent 6)

I detta uttalande kan vi se hur respondenten uttrycker en åsikt om äldre och yngre aktivitetsbesökare. Det beskrivs som att de äldre inte vill vara med de yngre. Detta resonemang kan vi även ta del av från R 7 som uttrycker att ”de som går i högstadiet inte vill vara med sjätteklassarna” detta även fast det bara kan skilja några månader mellan dem i ålder. Sju av respondenterna uttrycker att det finns naturliga tillhörighets- och uppdelningsaspekter mellan skolans olika stadier. Här kan vi se hur intervjustavaren återknyter till årskursfrågan snarare än individens ålder. Vad som beskrivs är en naturlig koppling mellan aktivitetsdeltagare som går i samma årskurs eller klass.

R 1 menar att deltagarna upplever åldersskillnader på flera olika sätt och uttrycker: "det känns ju som att de är mer delaktiga när det är i deras egen ålder ". Respondent 3 har en annan åsikt och uttrycker att; "jag vet inte om det är åldern som spelar roll egentligen ". R 2 menar att deltagarnas upplevelse av åldersskillnader är kopplat till personalens ledarskap och planering av verksamheten. R 2 beskriver att ”om vi inte lägger den skillnaden så märker deltagarna inte själva den, så nej det gör de inte ". Intervjuerna visar här att det finns en upplevelse av att det är ledarna i verksamheten som överbryggat deltagarnas åldersindelningar. R 4 tar sin utgångspunkt från att de äldre deltagarna har svårt med de yngre och att de upplever en skillnad mellan den grupp man tillhör respektive inte. Detta tema framkommer vid flera tillfällen och från flera olika respondenter, att äldre aktivitetsdeltagare har svårare med de yngre.

Återigen så är det de äldre som inte vill vara med mindre som alltför små. De är inte roliga de är bara tramsiga. Så det kan absolut hända det tycker jag. (Respondent 4)

R 5 lyfter fram ytterligare ett perspektiv på frågan om skillnad mellan åldersblandade- och åldersindelade aktiviteter, nämligen grupper kopplade till specialintresse. Här framkommer ett nytt tema i intervjuerna nämligen specialintressen som åldersöverbryggande.

Jag tror, speciellt när det är specialintresse grupper, där spelar åldrar ingen roll. Där kanske man till och med ser upp till den som är vuxen, som har liksom varit med länge. (Respondent 5)

Vidare resonerar respondent 7 om perioden mellan mellan- och högstadiet vilket har adresseras tidigare av olika respondenter. ”Exempel de som går i högstadiet de vill inte vara med sexorna, de är ju jobbiga ”. R 6 är av en annan åsikt och menar att; "det är den ultimata verksamheten då det är en blandning av åldrar". Resultatet av intervjuerna under temat kategorisering visar på att det finns olika åsikter när det gäller vilka deltagare som besöker vilken verksamhet. Likväl vad som har betydelse när man väljer att delta. Här lyfts flera perspektiv fram bland annat omfattning av aktivitetsutbud, ledarrollen och grupper för specialintressen. Vidare visar intervjuerna att äldre aktivitetsdeltagare har svårt för yngre aktivitetsdeltagare.

Tema 3: Gruppen – användning

Under detta teman beskriver respondenterna upplevelser och erfarenheter av hur deltagarna använder sina valda och bortvalda grupper på fritidsgården. Samtliga respondenter uttrycker att de äldre besökarna har svårt med de yngre och att det har efterfrågats specifika åldersindelade aktiviteter för äldre besökare. De beskriver att det finns ett motstånd hos grupper av äldre besökare gentemot grupper av yngre besökare och att detta kan påverka vem som besöker de åldersblandade- respektive åldersindelade aktiviteterna. R 3 menar att motståndet kanske mera hör samman med att; ”man upplever att det kanske inte har så mycket gemensamt” Under detta tema utvecklar respondenterna sina tankar om upplevelse av motstånd mellan deltagarna. Det som beskrivs är att äldre aktivitetsdeltagare har svårare med yngre aktivitetsdeltagare. R 6 menar att deltagarna i verksamheten uttrycker motstånd när det gäller orättvisa snarare än gentemot olika åldersgrupper. Orättvisa i verksamheten kan uppstå då en viss aktivitet har en åldersgräns och på så sätt bli sammankopplat med åldersindelningar. Här beskriver respondenten hur motstånd kopplat till åldersindelning uttrycks som orättvisa snarare än åldersindelning. R 8 menar nedan att man kan uttrycka ett motstånd gentemot åldrarna genom att välja att komma senare till aktiviteten och hoppas möta en målgrupp i liknande ålder. Här beskrivs en annan form av motstånd nämligen att fysiskt utebli från aktivitet.

Kanske att man nämner att den tidigare delen på kvällen då är det lite väl många unga alltså yngre på plats. De väljer då att komma lite senare. (Respondent 8)

R 5 menar nedan att det alltid finns motståndsstrategier hos besökarna och att det kan ta olika uttryck. Här beskriver respondenten hur äldre kan uttrycka sig om yngre deltagare.

Det finns motståndsstrategier från ungdomarnas håll. Det kan vara öppet så att jag säga, vi vill inte ha småbarn här. Det kan vara så att de ignorerar eller tycker att någon störig eller så kan det vara så att de drar sig undan i sin egen grupp. (Respondent 5)

R 4 beskriver nedan motståndet för ungdomarna i form av ansökan om egna grupper och tider.

Ja, det är väl återigen då de äldre som har uttryckt ibland att de vill ha speciella tider där bara de äldre får komma och det har vi ju provat lite grann men de kommer ju ändå inte alltid. (Respondent 4)

Här syftar respondenten på en strategi för att skapa en åldersindelad verksamhet.

R 1 menar nedan att uttryck av motstånd upplevs genom att deltagare drar sig undan eller väljer att inte komma till en aktivitet.

Nej, jag vill inte vara med längre för att de kanske märker att majoriteten är yngre än mig. I den öppna verksamheten kan det ju vara det är bara skitungar här typ. Då kan de vara lite uppkäftiga mot de yngre för att de tycker dom tar över i och med att de i majoriteten oftast är yngre. (Respondent 1)

R 8 menar att det inte uppstår långsiktiga konflikter mellan deltagare i olika åldersgrupper. Hen menar att de äldre besökarna kan blir trötta på de yngre "när de lever runt för mycket". En strategi som de äldre ungdomarna använder sig av enligt respondent 8 är att dyka upp senare i verksamheten.

Man kan nämna att den tidigare delen på kvällen är det väl lite många yngre. De väljer då att komma lite senare. (Respondent 8)

R7 beskriver hur hen arbetar med att överbrygga åldersgapet mellan deltagare genom att anlita de äldre som hjälpledare i verksamheten.

På frågan om deltagarnas upplevelse av tillhörighet till åldersblandad- eller åldersindelade grupper menar respondent 3 att det finns tydliga exempel på tillhörighet när det gäller deltagare som går i mellan- och högstadiet. ”Någon som går i sjuan säger att vi vill inte vara med de små sexorna...”. R 5 håller med om detta och beskriver att äldre deltagare i den åldersblandade aktiviteten kan uttrycka en tillhörighet till en viss grupp. Vad som beskrivs i intervjuerna är en tydligt upplevd skillnad hos deltagare i de olika årskurserna.

Ja, i den öppna verksamheten så säger det rakt att, nu kan jag inte komma för att det är bara småbarn ... (Respondent 5)

R 6 menar att åldern är en trygghet för ungdomarna. Att man känner sig hemma hos dem med samma eller liknande ålder. R 7 menar att man kan tillhöra olika grupper med deltagare med olika åldrar.

Intervjuerna visar att på frågan om de uppstår osämja mellan olika åldersgrupper är svaren mera svävande. Ingen av respondenterna beskriver någon tydlig form av osämja, snarare att vissa deltagare väljer att utebli från aktiviteterna som en konsekvens av mötet mellan deltagare med olika åldrar. R 3 menar att man försökt att tillgodose åldersbehovet via gruppindelningar.

Vi fick ju önskemål om att ha uppdelade öppettider hos oss och vi testade det men de äldre kommer inte ändå. Vi gick tillbaka till de andra gamla öppettiderna. (Respondent 3)

R 4 menar att det närmaste till osämja är ”äldre som inte vill vara med yngre”. R 5 beskriver att det ser olika ut i olika områden. Hen har arbetat i ett socioekonomiskt utsatt område där utslagingsmekanismen inte var lika stark hos deltagarna. Där accepterade man varandra oavsett ålder. R 2 har inte upplevt att det uppstått någon osämja mellan åldersgrupper och uttrycket att ”det är inte något jag tänkt på”. R1 beskriver att hen upplevt att de äldre deltagarna ”kan vara lite uppkäftiga mot de yngre” vid tillfälle.

Under temat användning beskriver intervjuerna att det finns ett motstånd mellan de äldre och yngre aktivitetsdeltagarna. De äldre aktivitetsdeltagarna beskrivs ha svårt med de yngre deltagarna och att de inte har så mycket gemensamt. Motståndsstrategier i

form av ansökan om egna tider, inte dyka upp i aktiviteten eller välja att komma senare på kvällen beskrivs av respondenterna. Respondenterna beskriver ett motstånd mellan deltagare som precis börjat högstadiet och deltagare som går sitt sista år på mellanstadiet.

Tema 4: Gruppmedlemmarna - jämförelse

Under detta teman beskriver respondenterna sina upplevelser och erfarenheter av hur aktivitetsdeltagarna använder sina valda grupper för att utveckla sin sociala identitet. Intervjuerna visar att respondenterna har olika upplevelse av att deltagarna jämför åldersindelad- och åldersblandad verksamhet. Även i detta teman kan vi hitta kopplingar mellan deltagande och aktiviteten exempelvis R 1 som menar att hen inte har någon erfarenhet av att deltagare jämför aktiviteterna. På samma sätt uttrycker R 2 och återknyter till antagandet om att det är aktiviteten som är det viktiga.

Om det tycker det är en rolig aktivitet så bryr sig de inte om vilka som kommer. Blir det ett gäng som kommer och de har det roligt, sen bryr de sig inte om det kommer fem 12 åringar. (Respondent 2)

R1 menar att jämförelser kan vara kopplade till specifika aktiviteter och ger ett exempel på när verksamheten planerade en paintball aktivitet. Aktiviteten fick en åldersgräns på 16 år vilket de yngre deltagarna var missnöjda med. R 7 beskriver liknande exempel där deltagarna jämför aktiviteter för olika åldersgrupper med en önskan om att få delta trots att man inte passar innanför åldersspannet. R 8 kan inte minnas något tillfälle där deltagare har jämfört verksamhet i relation till åldrar. R 6 upplever att deltagarna jämför men att det snarare är kopplat till olika aktiviteter än åldersgrupper.

Jag vet inte om det har med åldrar och göra så mycket. Det kanske turas om, helt plötsligt är det niondeklassarna som håller på med det och när de går bort så kommer sjundeklassarna. Det är mer att det är uppdelat kopplat till vilka man är med, men man tar inte avstånd från någon. (Respondent 6)

Här visar intervjuerna att avståndstagandet mellan individer snarare har med intressen och aktiviteten att göra. R 5 samstämmer gällande jämförelse kopplat till aktivitet. Hen beskriver planeringen av en bussresa till fjällen med att de äldre deltagarna kanske kan beskriva att ”om det blir en bussresa för mycket små barn så kanske de tänker att man

avstår”. Hen fortsätter sitt resonemang kring aktiviteten värde, ”men jag tror att det är så attraktivt så vi får alla åldrar, från sexan till gymnasiet”. Här visar intervjuerna vikten av aktiviteten och att vissa aktiviteter lockar olika deltagare oavsett ålder.

R 6 menar att när deltagarna jämför grupperna är det kopplat till deras eget syfte och mål med att besöka verksamheten. ”Sexorna är många fler än övriga och väldigt livliga”. R 6 uttrycker att det finns ett visst mått av nyhetens behag hos de yngre deltagarna. ”När de yngre kommer, de som går kanske i sexan, så kommer de dit för att prova våra aktiviteter... men är man lite äldre, kanske sjuan till första ring och så där, de kommer inte till gården för att spela... de kommer dit för att de har skaffat sig relationer med oss”. R 3 lyfter fram åldersgapet mellan mellan- och högstadiet som en jämförelsefaktor. Hen menar att sjundeklassarna kan ha utmaningar med sjätteklassarna, detta trots den snarlika åldern. På frågan om man upplever att besökarna rangordnar verksamhet för olika åldersgrupper som bättre eller sämre säger respondenten 2 att det är något man inte upplever. Respondent 1 menar att rangordning pågår konstant mellan besökare och aktiviteter.

Ja, rangordningen är ju kopplat till när det är uppdelat liksom. De är med sin ålder och oftast går dem i samma skola eller känner varandra på något sätt i och med att de är jämngamla och sen så blir det lite tristare när det är blandat. (Respondent 1)

R 4 menar att deltagarna inte rangordnar aktiviteter med åldersindelning i relation till åldersblandad verksamhet. Hen beskriver att ”många av mina kollegor uttrycker att vi inte borde ha sjätteklassare i aktivitet för att det blir så stimmigt”. Hen resonerar vidare kring att om de inte får börja komma då de går i sjätte klass kommer liknande problem att uppstå i sjunde klass. Lösningen som beskrivs är en anpassning av aktiviteter för möten mellan olika åldersgrupper. R 5 uttrycker att ”om jag gick på högstadiet så skulle jag vilja umgås med högstadieungdomar” som svar på frågan om rangordning. Respondent 6 menar att rangordning inte uppstår för ”vi arbetar inte så”.

Vi arbetar inte så och jag tror ungdomarna inte tänker så heller. Utan då är det mera enskilda personer i så fall, inte ålder. Jag kan inte se att det skulle vara ett sådant hinder.
(Respondent 6)

R 8 kopplar beskriver en sammankoppling mellan rangordning och beteenden hos deltagarna och återknyter till tidigare svar med att äldre deltagare väljer att komma senare till verksamheten då de yngre deltagarna kan ha gått hem.

Resultatet av detta tema visar att respondenterna upplever att aktivitetsdeltagarna jämför olika aktiviteter. Exempel som beskrivs är jämförelse mellan aktiviteter man får respektive inte får delta i. Vad som beskrivs är att syfte med jämförelsen är individuellt, utifrån den enskilde aktivitetsdeltagarens syfte och mål i verksamheten. Vidare beskrivs en rangordning där äldre aktivitetsdeltagare har hög status i aktiviteten, något som eftersträvas hos de yngre aktivitetsdeltagarna.

Diskussion

Studiens syfte var att få en ökad förståelse kring fritidsledares upplevelser och erfarenheter när det gäller åldersblandad och åldersindelade aktiviteter på fritidsgården och om de upplever någon skillnad mellan grupper av deltagare med lika eller blandad ålder, när det gäller deltagarnas sociala utveckling. Resultatet baseras på fyra huvudteman. Tema 1, *fritidsledarrollen och synsätt på åldrar*, beskriver fritidsledarnas upplevelser av fritidsledaryrket och om de upplever att ålder är en viktig faktor när deltagarna väljer aktivitet. Tema 2, *samma eller olika - kategorisering*, tar upp fritidsledarnas upplevelser och erfarenheter av hur deltagarna använder kategoriseringsstrategin inom socialidentitetsteorin när det gäller att utforma sin fritid. Tema 3, *gruppen - användning*, belyser fritidsledarnas upplevelse av hur deltagarna använder sina valda och bortvalda grupper på fritidsgården. Tema 4, *gruppmedlemmarna - jämförelse*, handlar om hur fritidsledarna upplever att deltagarna använder sina valda grupper för att utveckla sin sociala identitet.

Huvudresultat

Respondenterna i studien beskriver ingen tydligt upplevd skillnad när det gäller utveckling av social identitet hos deltagarna kopplat till besökande i de åldersblandade- och åldersindelade aktiviteterna. Studien visar inget konkret som visar på att den ena eller den andra åldersgrupperingen ger bättre eller sämre förutsättningar för individens utvecklande av social identitet. Det som beskrivs kan snarare sammankopplats med fritidsgårdens generella verksamhet. Respondenterna beskriver en verksamhet med olika aktiviteter som flyter ihop och där gränserna mellan olika aktiviteter och

åldersgrupper ibland blir oklara. Respondenterna beskriver likväl ett spontant sätt att arbeta där varje dag blir unik.

Ett av de starkaste fynden i studien var respondenternas upplevelse av att aktivitetsdeltagarnas egen ålder inte har en påverkan på individens val av aktivitet. Samtidigt som individens egen ålder beskrivs som oviktig uppskattas åldern hos övriga deltagare vara viktigt för gemenskapen i aktivitetsgruppen. Det beskrivs således en diskrepans mellan hur respondenterna upplever deltagarnas egen ålder och åldern hos övriga deltagare.

Ett annat fynd i studien är att begreppet ålder, mera specifikt den enskilde deltagarens ålder, beskrivs som något man sällan pratar om i arbetsgruppen. I stället beskrevs ålderskopplingen utifrån vilken årskurs eller skolstadium deltagaren tillhör. Det finns ett intressant fynd i studien när det gäller skolans koppling till verksamhetens åldersindelning. Trots att fritidsverksamheter saknar lagstadgade beslutade styrdokument och i princip kan välja att utforma verksamheten som man vill, väljer man att utgå från skolans årskurser. Studien visar att det finns en osäkerhet hos fritidsledarna i diskussionen om ålder. Det saknas kunskap om vilka bakomliggande beslut som styr valet av åldrar, åldersindelning och åldersblandning i verksamheten. Ett annat viktigt fynd i studien är respondenternas upplevelser av att yngre deltagare eftersträvar att umgås med äldre. Detta beskriver flera respondenter och vid upprepade tillfällen, nämligen att de äldre deltagarna kan uppleva de yngre deltagarna som påfrestande. Under temat *samma eller olika - kategorisering* hittar vi viktiga fynd som beskriver att merparten av respondenterna upplever att aktivitetsinnehållet är viktigt. Vissa beskriver att aktiviteten är vad som får deltagarna att välja ett besök i verksamheten. Temat *gruppen - användning* visar att respondenterna upplever någon form av motstånd kopplat till åldersfrågan. Motståndet beskrivs ta sig uttryck i vad deltagarna beskriver som orättvisa. Det beskrivs också att man uteblir från aktiviteten på grund av att man inte upplever att man har så mycket gemensamt med övriga deltagare. Temat *gruppledammarna - Jämförelse* bidrar med ytterligare fynd till studien. Respondenterna beskriver att när deltagarna jämför de åldersblandade och åldersindelade aktiviteterna blir fokus på själva aktiviteten snarare än de övriga deltagarnas ålder.

Fritidsledarrollen och synsätt på åldrar

I resultatet framkommer det att samtliga respondenter har en personlig koppling till fritidsledaryrket. Tidiga positiva erfarenheter av deltagande i fritidsgårdsverksamhet ligger till grund för yrkesvalet. Respondenterna beskriver att ”man vill ge tillbaka till samhället” och ”att man vill göra något för ungdomarna”. När det gäller fritidsgårdsverksamheten och åldersperspektivet beskriver några av respondenterna att verksamhetens stora åldersspann skapar utmaningar i aktiviteten. Några av respondenterna kan uppleva att det är en skillnad på vilka deltagare som besöker den åldersblandade- respektive åldersindelade aktiviteten. När deltagarna väljer vilka aktiviteter de vill delta i, kommer övriga deltagare och aktivitetens status vara av värde. Myers och Twenge (2018) beskriver att en deltagare kan ha flera olika identiteter och välja att tillhöra olika grupper. Detta resonemang ser vi en koppling till i respondenternas svar. De beskriver aktivitetsdeltagare som flyter mellan grupperna, de som deltar i specifika aktiviteter och de som dyker upp mera spontant.

Deltagarna väljer de grupper de upplever sig tillhöra och kopplingen kan vara både åldersindelning, ålderblandning eller själva aktiviteten något som kan sammankopplas med social identitetsteori framtagen av Tajfel och Turner (1979).

Tajfel och Turner (1979) menar att de grupper individen väljer att tillhöra upplevs som positiva för individen och något som värderas högt. Detta i relation till övriga grupper som vi upplever som mindre värda. Några av respondenterna lyfter fram vikten av att man har någon jämnårig som deltar i aktiviteten man väljer att besöka. Den gemensamma åldern blir en form av igenkänning för individen. Fyndet igenkänning går i linje med det resultat vi hittar i Nessdale och partners forskning (2010) som berör delaktighet i grupp kopplat till etnicitet. Resultatet visade att de deltagande barnen upplevde en starkare och mera positiv igenkänning med deltagare som hade samma etniska bakgrund som de själva. Temat igenkänning hittar vi även i Edwards och Harwoods (2003) forskning vilket resulterade i en koppling mellan elevers egen ålder och åldern hos de lärare man tyckte mest om. Vidare lyfter några av respondenterna att själva aktiviteten är det viktiga när individen skall välja att delta. Om aktiviteten i sig kan ge individen den status och tillhörighet som eftersöks finns en motivation hos individen att tillhöra och bidra till gruppen, vilket samstämmer med social identitetsteori (Tajfel & Turner, 1979). Detta fynd samstämmer även med Worchel och kollegor (1998) forskning om grupper och produktivitet. Resultatet visade att grupper där individen kunde utveckla sin sociala identitet, blev mer produktiva än övriga

grupper. Balaam och Haslam (1998) beskriver uppkomsten av gruppnormer i sin forskning. Haslam och kollegor (2004) menar vidare att gruppnormen uppstår då den accepterats av alla deltagare i gruppen. Denna acceptans kan sammankopplas med vad respondenterna beskriver som deltagarnas val av att delta i verksamhet där aktiviteten håller en hög status och blir något som individen vill sammankopplas med.

Samma eller olika - kategorisering

I resultatet framkommer det att respondenterna har olika tankar om vilka deltagare som väljer att besöka den åldersblandade eller den åldersindelade aktiviteten. Socialidentitetsteorin menar att kategoriseringsprocessen handlar om hur vi organiserar oss själva och andra i olika grupper (Tajfel & Turner, 1979). Enligt socialidentitetsteorin är valet av grupp sammankopplat med vår upplevda eller önskade identitet. Vi väljer således våra kompisar och aktiviteter baserat på den identitet vi önskar uppnå eller upplever tillhöra (Tajfel & Turner, 1979).

Respondenterna i studien beskriver olika kring vilka deltagare som väljer att besöka den åldersindelade- och åldersblandade aktiviteten. En del menar att det är olika deltagare och beskriver det som att man kan se ett mönster när de väljer att dyka upp. Man beskriver det som att vissa deltagare besöker all verksamhet medan vissa väljer sitt deltagande utifrån intresse. Ett beteende där man favoriserar och väljer kan sammankopplas med Abrahams & Sheerans (2003) forskning som beskriver att favorisering av den egna gruppen börjar i vid femårsålder. Enligt Kalish och Lawsons (2008) forskning som handlar om tidig utveckling av social kategorisering och betydelsen av deontiska egenskaper framkommer det att barn i förskoleåldern kategoriserar efter individers sociala identitet. Resultatet av Kalish och Lawson, 2008 forskning samstämmer med upplevelsen respondenterna beskriver av olika deltagare som besöker respektive aktivitet. I kategoriseringsprocessen fattar deltagarna beslut om vilken aktivitet och således aktivitetsgrupp man upplever sig tillhöra och önskar delta i (Tajfel & Turner, 1979).

En av respondenterna beskriver det som att åldersblandade grupper föder åldersindelade undergrupper. Det beskrivs att äldre deltagare inte vill vara med yngre deltagare, men också att yngre gärna vill vara med äldre. Yngre kan idealisera äldre medan de äldre deltagarna upplever de yngre som barnsliga och omogna. Harwood och partners (1995) beskriver i kapitlet om åldrande och socialidentitet att ålder är en identitetsvariabel. Men hjälp av ålder kan vi således skapa grupper. Harwood och Giles (1993) forskning visar att det finns stöd för generella sociala kategorier som exempelvis

äldre och yngre. Detta kan sammankopplas med respondenternas upplevelse av att delta i de olika åldersgrupperna. Att man hittar en tillhörighet i en viss grupp kopplat till gruppdeltagarnas generella ålder. Montepare och Lachman (1989) beskriver i sin forskning som handlar om subjektiv åldersidentifikation och sambandet mellan den faktiska åldern i relation till upplevd livskvalité, att åldersidentifikation är subjektivt.

Resultatet visade att de yngre deltagarnas subjektiva åldersidentifikation var äldre än deras fysiska ålder. I detta resultat finns en koppling till respondentens upplevelse av att de yngre deltagarna idealiserar och vill umgås med de äldre. En av respondenterna beskriver åldersindelningen mellan mellan- och högstadiet som viktig. Även fast det knappt skiljer ett år mellan deltagarna då de startar årskurs 6 respektive årskurs 7, är skillnaden väsentlig för identitet och val av grupp. Det som respondenterna beskriver är att det finns en status på fritidsgården när det gäller att vara något äldre. Montepares och Lachmans (1989) forskningsresultat om åldersidentifikation visar på detsamma. Yngre individer visade på en äldre åldersidentitet. Unga vuxna behöll sin fysiska ålder som identitetsmarkör medan vuxna och äldre hade en åldersidentiteten som var yngre.

Samtliga respondenter är överens om att innehållet i och själva aktiviteten fyller en viktig funktion för val av deltagande. De beskriver att en aktivitet med hög status, exempelvis ett evenemang med en känd artist man vill sammankopplas med, välkomnar alla som vill delta i aktiviteten. Detta går i linje med vad Nessdale och Flessner (2003) menar i sin forskning som visar att gruppstillhörighet kan baseras på faktorer som exempelvis upplevd status hos andra personer eller aktiviteter man önskar sammankopplas. Respondenterna beskriver det som att aktivitetens status har en förmåga att överbrygga tankar och känslor kring övriga deltagare. När man har roligt tillsammans och aktiviteten samstämmer med individens syn på sig själv, upplevs gruppen som meningsfull, detta går i linje med Tajfel & Turners (1979) forskning om social identitet. Tajfel och Turner (1979) menar att en positiv social identitet är viktigt för individens välbefinnande.

En av respondenterna lyfter fram vikten av fritidsledaren som en viktig faktor i valet av aktivitet. Om en fritidsledare arbetar i både den åldersblandade- och åldersindelade aktiviteten väljer deltagarna att komma oavsett aktivitet. Detta visar på vikten av gruppledaren. Hogg (2023) skriver om motsättningar mellan grupper, specifikt isolerade grupper med osäkra deltagare som motsätter sig utomstående personer. Hogg (2023) menar att påverkans effekter via ledarskap kan användas för att

stärka och öppna upp gruppen. På liknande sätt beskriver respondenten relationen mellan fritidsledaren, vilket kan liknas vid gruppledaren, och deltagarna. Effekterna av relationen styr gruppdeltagandet.

Samtliga respondenter lyfter fram upplevelsen av ålderskillnader mellan deltagare på olika sätt. Någon beskriver att yngre deltagare leker medan äldre är relationsskapande. En annan respondent menar att de äldre deltagarna anser sig vara smartare än de yngre. Ett liknanden mönster kan man se i Kleissner och Jahns (2020) forskning gällande åldersstereotyper på en arbetsplats. Både yngre och äldre personer klassade sin egen åldersgrupp (in-group) med mera positiva egenskaper än den övriga åldersgruppen (out-group). Respondenternas beskrivning av hur deltagarna tillskriver olika åldersgrupper attribut hittar vi exempel på i Kleissner och Jahns (2020) forskning. Respondenterna menar att de äldre deltagarna beskrivs som smartare och relationsskapande medan de yngre deltagarna tillskrivs egenskaper som lekande och tramsiga. Personbeskrivningar om olika åldersgrupper hittar vi exempel på i Kleissner & Jahn (2020) forskning. Att de äldre ungdomarna tillskrivs mera positiva attribut är ett exempel på vad Signorella och Frieze (2008) lyfter i sina studier om stereotyper. Under temat kategorisering visar studien att åldern hos övriga deltagare har ett värde för individens val av aktivitetsgrupp vilket samstämmer med Edwards & Harwood (2003) forskning.

Gruppen - användning

I resultatet framkommer det att respondenterna beskriver att de äldre deltagarna i verksamheten uttrycker ett motstånd gentemot de yngre deltagarna och visar att de inte tillhör samma grupp. Buttelman & Böhm (2014) beskriver i sin forskning en form av sorteringsprocess där individen väljer sin grupp, och placerar andra grupper och individer utanför som individer och aktiviteter man inte vill tillhöra. En respondent beskriver att de äldre deltagarna efterfrågar egna tider på fritidsgården då yngre deltagare inte är välkomna. Denna form av motstånd kan förklaras utifrån social identitetsteorin där deltagarna söker likheter i andra deltagare för att ingå i gruppen (Tajfel & Turner, 1979). Den sociala identitetsteorins process användning beskriver hur en deltagare använder sin aktivitetsgrupp för att utveckla sin identitet (Tajfel & Turner, 1979). Balliet och kollegor (2014) förklarar människans behov av att utföra diskriminerande handlingar gentemot ut-grupper med en koppling till individens behov av att lyfta upp sig själv och sin grupp än att trycka ner övriga grupper och dess

individer. Denna forskning kan sammankopplas med det motstånd som respondenterna beskriver hos deltagarna gentemot vissa individer och aktivitetsgrupper. Kopplingar till respondentens beskrivning av att äldre deltagare vill utestänga yngre hittar Loughnan och Haslams (2007) forskning som beskriver traditioner av motstånd mellan in- och utgrupper genom människans historia. Beteendet av att vilja ”stöta bort” hittar vi även i Marques och Yzerbyts (1988) forskning som visar på att deltagare som inte är eller betar sig enligt gruppnormen stöts ut.

Respondenterna menar att motståndet som de upplever snarare är sammankopplat med känslan av att man inte har så mycket gemensamt. Buttelmann och Böhm (2014) menar att individens känsla av tillhörighet är central och sammankopplade med utvecklandet av självuppfattning. Detta kan sammankopplas med det respondenterna beskriver som sen ankomst hos äldre deltagare. Det vill säga att deltagaren väljer att komma sent till en öppen aktivitet i förhoppning att möta andra i liknande ålder. Ju senare aktivitetstiden är desto högre deltagarålder. Resultatet blir en ökad igenkänning mellan individ och aktivitetsgruppens övriga deltagare. Hogg med kollegor (2017) menar att individer med låg självkänsla kan känna trygghet i en välavgränsad grupp. Ett exempel på en sådan grupp kan vara deltagare som alla går i samma klass och har liknande ålder. Detta kan sammankopplas med respondenternas resonemang om att ålder skapar en trygghet hos deltagarna. Att man känner sig hemma i grupper av deltagare med liknande ålder.

McGarty och partners (1993) menar att individen använder sin valda aktivitetsgrupp för att pröva sina värderingar och förhållningssätt till olika frågor. Detta kan sammankopplas med vad respondenterna beskriver som att de äldre deltagarna drar sig undan och bildar en egen grupp. I gruppbyggandet finns en gemensam faktor nämligen individernas ålder, vilket skapar en känsla av gemenskap och delaktighet. På så sätt bildas en gruppidentitet för de som tillhör gruppen.

När gruppens och individens identitet flyter ihop och upplevs som en enhet för den enskilde har en gruppnorm bildats menar Haslam och partners (2014). En respondent beskriver att äldre deltagare kan uttrycka tillhörighet till en specifik grupp (in-grupp) och på så sätt beskriva vilken grupp man inte tillhör (ut-grupp) samt att bägge grupperna har påverkans effekter för individen. Verkuyten och Yildiz (2007) beskriver i sin forskning kopplingen mellan grupp och individ och att en tydlig gemensam nämnare mellan gruppdeltagarna (religion) kan skapa en mycket stark ”vi-känsla” hos gruppens deltagare. Detta kan sammankopplas med respondentens

beskrivning av deltagarnas val av grupp. I respondentens beskrivning om tillhörighet finns en koppling till Gómez och kollegor (2011) som handlar om lojalitetskänslan mellan grupp och individ. Där deltagandet i vissa grupper (in-grupper) skapar en känsla av specifika övriga grupper (ut-grupper).

En annan respondent beskriver vad som kan tolkas som uttryck för in-group Bias, vilket vi hittar i Turner & Hoggs (1984) forskning. Vad som beskrivs är att deltagare som nyligen lämnat mellanstadiet och börjat högstadiet tar avstånd från deltagare som går kvar i mellanstadiet. Trots att det kan röra sig om några få månaders ålderskillnader mellan deltagarna, så beskrivs förflyttningen mellan stadierna som skapandet av en ny identitet och tillhörighet för individen. Detta kan även sammankopplas med Edwards & Harwood (2003) om vikten av delaktighet i sin egen grupp .

Samtliga respondenter beskriver att när aktivitetsinnehållet håller en hög status och utgör något som den enskilde individen vill sammankopplas med, upplevelsen är att man får en mera åldersblandad aktivitetsgrupp. Detta resonemang kan förklaras med social identitetsteori där gruppens syfte (en viss aktivitet) och individens önskan om att vara en del av den specifika gruppen leder till att individen väljer att dyka upp i verksamheten (Tajfel & Turner, 1979). Upplevelsen av att deltagarna vill tillhöra aktivitetsgruppen kan utläsas i ett ökat engagemang hos deltagarna. Gemensamt vill de bidra till att aktivitetsgruppen utvecklas vilket kan sammankopplas med Woschel och kollegor (1998) forskning. Respondenterna beskriver vidare att det finns vissa deltagare som endast väljer att komma på vissa speciella aktiviteter. Detta resonemang kan sammankopplas med Smith & Tyler (1997) forskning om att individer vill uppleva och sammankopplas med en viss grupps status.

Gruppmedlemmarna - jämförelse

Resultatet visar att respondenterna ger lite olika svar på hur de upplever att deltagarna jämför olika aktivitetsgrupper. De återvänder till tidigare resonemang om vikten av att aktiviteten. De beskriver att gruppens åldrar blir mindre viktigt då aktiviteten är rolig och meningsfull för respektive individ. Detta resonemang kan beskrivas som att den enskilde individen söker sig till aktivitetsgruppen på grund av det meningsfulla sammanhanget. Myers och kollegor (2010) menar att individens identitet utvecklas av gruppens syfte och mål. Tajfel (1978) menar att grupper där individen kan öka sin sociala status är attraktiva grupper eftersom hög social status är en process

människan konstant eftersträvar. Hög status kan sammankopplas med respondenternas upplevelse av deltagarens val av roliga och meningsfulla aktiviteter.

Respondenterna beskriver vidare en koppling mellan jämförelse och upplevelsen av missnöje hos deltagarna. I planerandet av en aktivitet för en äldre åldersgrupp uppstår det ibland ett missnöje hos de yngre deltagarna som inte bjuds in att delta. Aktiviteterna för den äldre gruppen får ofta en hög status hos de yngre deltagarna vars önskan är att få delta vilket kan sammankopplas med Montepare & Lachman (1989) resonemang om åldersidentifikation. Vidare beskriver respondenterna att aktivitetsgrupperna med deltagare från olika skolstadiet jämför sig med varandra. Den mest påtalade jämförelsen är mellan deltagare i mellan- och högstadiet. Här finns en koppling till Leman och kollegors (2013) forskning som beskriver hur barn väljer kompisar och delaktighet kopplat till etnisk bakgrund. Resultatet visade att man valde att umgås med individer med liknande etnisk bakgrund. Studien visar däremot ingen koppling till Veccis och Zelinskys (2019) forskning om effekter som uppstår hos individer i en grupp som är marginaliserad och har upplevt förtryck eller olika former av utanförskap.

Respondenterna upplever att deltagarna från mellanstadiet agerar utifrån att samtliga aktiviteter har hög status, medan deltagarna som går på högstadiet är mera selektiva i sin bedömning. Det blir viktigare för de äldre att skilja ut sig från mängden. Här finns en koppling till Hoggs (2000) forskning om social jämförelse. För att återknyta till respondenternas upplevelser av att speciella aktiviteter med hög status leder till blandade åldersgrupper, finns ett liknande resonemang gällande den vardagliga aktiviteten. Här beskriver respondenterna att åldersindelning uppstår och kan vara en lösning i verksamheten. I relation till den statusfyllda aktiviteten som ofta har ett tydligt syfte och en social status i själva aktiviteten, så är den dagliga vardagsnära aktiviteten mer inriktad på vilka övriga deltagare som är på plats. På så sätt blir den vardagsnära aktiviteten mera uppdelad i olika åldersgrupper och där gruppdeltagarna utvärderar den egna gruppen som mera positiv. Här ser vi en koppling till Tarrant's (2002) forskning om utvärdering av egen och andra grupper där resultatet visade på en mera positiv upplevelse av sin egen grupp. Respondenterna beskriver också att det finns tankar i arbetsgruppen om de yngre deltagarna. Det beskrivs som att verksamheten borde vara för individer på högstadiet, detta för att utgöra en mera homogen aktivitetsgrupp. Det beskrivs som ett stort åldersgap mellan deltagare i de olika skolstadierna och en upplevelse att de yngre och äldre inte alltid har så mycket gemensamt. Detta

resonemang stämmer med hur Harwood & Giles (1993) beskriver att individer organiserar sig själva efter likheter med andra och önskad status samt att ålder räknas som en social kategori.

Metoddiskussion

Denna studie har genomförts med kvalitativ metod och analyserats med induktiv tematisk analys (Clarke & Braun, 2013). Analysmetoden handlar om att tolka och analysera de svar som framkommit från respondenten under intervjun. Intervjuerna spelades in vilket gav möjligheten att regelbundet under analysarbetet återvända och lyssna på svaren. Mitt fokus var att arbeta mycket textnära och lyssna vid flertalet tillfällen för att identifiera koderna i texten. En brist i intervjuguiden var att hitta rätt nivå på frågorna, så att samtliga respondenter kunde förstå innehållet i frågan. Det uppstod vid några tillfällen språkliga utmaningar som löstes via förtydliganden och förklarande av den specifika frågan. En annan utmaning med studien var att frågeställningen upplevdes som ny för många av respondenterna. Vissa beskrev i samtalet efter intervjun att man tidigare inte funderat på åldersfrågan i verksamheten. En tydlig mättnad uppfattades, både i slutet av respektive intervju och efter samtliga respondenter intervjuats. Det material som framkom bedömdes vara tillräckligt för att genomföra en analys.

Praktisk relevans och förslag till vidare forskning

Studier kopplade till social identitet och skapande av grupper kan tydligt kopplas till fritidsgårdsverksamheten och fritidsledaryrket. Det är av stor vikt för personalen och beslutande chefer att känna till och ta hänsyn till forskning och kunskap när man utformar sin verksamhet och hur deltagarna använder fritidsgårdens aktivitetsgrupper för att forma sin sociala identitet. Jag rekommenderar fritidsgårdsverksamheten att framta verktyg för att mäta effekter av möten mellan olika aktivitetsdeltagare.

I resultatet finns en koppling mellan en aktivitet med hög status och en besökande deltagargrupp med blandade åldrar. Det vore intressant att fortsätta studera kopplingen mellan aktivitetens status och den blandade åldersgruppen och om det finns stöd i antagandet att man kan skapa möten mellan deltagare med olika åldrar genom att program-lägga olika aktiviteter.

Referenser

- Abraham, C., & Sheeran, P. (2003). Implications of goal theories for the theories of reasoned action and planned behaviour. *Curr Psychol* 22(12), 264–280.
<https://doi.org/10.1007/s12144-003-1021-7>
- Ahlberg, C. & Oskarsson, C. (2013). Fritidsgårdar för våra barn och ungdomar
Stockholm: Motion 2018/19:128. *Förbud mot brytning av
alunskiffer*. https://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/forbud-mot-brytning-av-alunskiffer_H602128
- Balaam, B., & Haslam, A. (1998). A closer look at the role of social influence in the development of attitudes to eating. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 8(3), 195-212. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1099-1298\(199805/06\)8:3<195::AID-CASP447>3.0.CO;2-U](https://doi.org/10.1002/(SICI)1099-1298(199805/06)8:3<195::AID-CASP447>3.0.CO;2-U)
- Balliet, D., Wu, J., & De Dreu, C. K. W. (2014). Ingroup favoritism in cooperation: A meta-analysis, *Psychological Bulletin*, 140(6), 1556-1581.
<https://doi.org/10.1037/a0037737>
- Berggren, L. (red.) (2000). *Fritidskultur*. Lund: Studentlitteratur.
- Buttelmann, D., & Böhm, R. (2014). The Ontogeny of the Motivation That Underlies In-Group Bias. *Psychological Science*, 25(4), 921-927.
<https://doi.org/10.1177/0956797613516802>
- Braun, V. & Clarke, V. (2013). *Successful qualitative research: a practical guide for beginners*. Los Angeles: SAGE.
- Edwards, C. & Harwood, J. (2003). Social Identity in the Classroom: An Examination of Age Identification Between Students and Instructors. *Communication Education*, 52(1), 60-65. <https://doi.org/10.1080/03634520302463>
- Gómez, Á., Morales, J. F., Hart, S., Vázquez, A., & Swann, W. B. (2011). Rejected and Excluded Forevermore, but Even More Devoted: Irrevocable Ostracism Intensifies Loyalty to the Group Among Identity-Fused Persons. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 37(12), 1574–1586. <https://doi.org/10.1177/0146167211424580>
- Hanström och Svenneke (2008). *Mötesplatser för unga: aktörerna, vägvalen och politiken*. Stockholm: Fritzes.

- Harwood, J. & Giles, H. (1993). Creating intergenerational distance: Language, communication and middle-age, *Language Sciences* 15(1), 15-38.
[https://doi.org/10.1016/0388-0001\(93\)90003-B](https://doi.org/10.1016/0388-0001(93)90003-B).
- Harwood, J., Giles, H., & Ryan, E. (1995). Aging, communication, and intergroup theory: Social identity and intergenerational communication. In J. F. Nussbaum & J. Coupland (Eds.), *Handbook of communication and aging research*, 133–159. Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Haslam, A., Jetten, J., O'Brien, A., Jacobs, E. (2004). Social identity, social influence and reactions to potentially stressful tasks: support for the self-categorization model of stress. *Stress and Health* 20(1) 3-9. <https://doi.org/10.1002/smi.995>
- Haslam, S. A., Turner, J. C., Oakes, P. J., McGarty, C. Reynolds, K. (1997). The Group as a Basis for Emergent Stereotype Consensus. *European Review of Social Psychology* 8(1), 203-239. <https://doi.org/10.1080/14792779643000128>
- Haslam, A. Steffens, N. Reicher, S. Platow, M. Fransen, K. Yang, J. Ryan, M. Jetten, J. Peters, K. Boen, F. (2014). Leadership as social identity management: Introducing the Identity Leadership Inventory (ILI) to assess and validate a four-dimensional model. *The Leadership Quarterly* 25(5), 1001-1024.
<https://doi.org/10.1016/j.leaqua.2014.05.002>
- Hogg, M. A., Abrams, D., & Brewer, M. B. (2017). Social identity: The role of self in group processes and intergroup relations. *Group Processes & Intergroup Relations*, 20(5), 570–581. <https://doi.org/10.1177/1368430217690909>
- Hogg, M. A. (2000). Social identity and social comparison. In J. Suls & L. Wheeler (Eds.), *Handbook of social comparison: Theory and research* (s. 401–421). Kluwer Academic Publishers. https://doi.org/10.1007/978-1-4615-4237-7_19
- Hogg, M. A. (2023). Walls between groups: Self-uncertainty, social identity, and intergroup leadership. *Journal of Social Issues* 23(1), 1–16. <https://doi.org/10.1111/josi.12584>
- Kalish, C. & Lawson, C. (2008). Development of Social Category Representations: Early Appreciation of Roles and Deontic Relations. *Child Development* 79(3), 577-593. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2008.01144.x>
- Kleissner, V., & Jahn, G. (2020). Dimensions of Work-Related Age Stereotypes and In-Group Favoritism. *Research on aging*, 42(3-4), 126–136.
<https://doi.org/10.1177/0164027519896189>

- Leman, P. J., Ben-Hmeda, M., Cox, J., Loucas, C., Seltzer-Eade, S., & Hine, B. (2013). Normativity and friendship choices among ethnic majority- and minority-group children. *International Journal of Behavioral Development*, 37(3), 202–210. <https://doi.org/10.1177/0165025413477315>
- Loughnan, S., & Haslam, N. (2007). Animals and Androids: Implicit Associations Between Social Categories and Nonhumans. *Psychological Science*, 18(2), 116–121. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9280.2007.01858.x>
- Marques, J.M. and Yzerbyt, V.Y. (1988). The black sheep effect: Judgmental extremity towards ingroup members in inter-and intra-group situations. *European Journal of Social Psychology*, 18(3), 287-292. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2420180308>
- Myers, K.K., Sadaghiani, K. (2010). Millennials in the Workplace: A Communication Perspective on Millennials' Organizational Relationships and Performance. *Journal of Business and Psychology*, 25(3), 225–238. <https://doi.org/10.1007/s10869-010-9172-7>
- Montepare, J. M., & Lachman, M. E. (1989). "You're only as old as you feel": Self-perceptions of age, fears of aging, and life satisfaction from adolescence to old age. *Psychology and Aging*, 4(1), 73–78. <https://doi.org/10.1037/0882-7974.4.1.73>
- Myers, D.G. & Twenge, J.M. (2018). *Social Psychology*. (13th edition, International student edition). New York: McGraw-Hill Higher Education.
- McGarty, C. Turner, J. Oakes, P. Haslam, A. (1993). The creation of uncertainty in the influence process: The roles of stimulus information and disagreement with similar others. *European Journal of social psychology*, 23(1), 17–38. <https://doi.org/10.1002/ejsp.2420230103>
- MUCF Ungdomsstyrelsen, (2020) *Ungas rätt till en meningsfull fritid – tillgång, trygghet och hinder* Stockholm: Ungdomsstyrelsen
- Nessdale, D., & Flessler D. (2003). Social identity and the development of children's group attitudes. *Child Development*, 72(2), 506-17. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00293>
- Nessdale, D., Maass, A., Griffiths, J. & Durkin, K. (2010). Effects of in-group and out-group ethnicity on children's attitudes towards members of the in-group and out-group. *British Journal of Developmental Psychology*, 21(2), 177–192. <https://doi.org/10.1348/026151003765264039>

- Signorella, M. & Frieze, L. (2008). Interrelations of gender schemas in children and adolescents: Attitudes, preferences, and self-perceptions. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 36 (7), 941-954.
<https://doi.org/10.2224/sbp.2008.36.7.941>
- Smith, S. & Tyler, T. (1997). Choosing the Right Pond: The Impact of Group Membership on Self-Esteem and Group-Oriented Behavior. *Journal of Experimental Social Psychology*, 33(2), 146-170.
<https://doi.org/10.1006/jesp.1996.1318>
- Tajfel, H. (Ed.). (1978). *Differentiation between social groups: Studies in the social psychology of intergroup relations*. Academic Press.
- Tajfel, H., & Turner, J. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In M. A. Hogg & D. Abrams (Eds.) *Intergroup relations: Essential readings*, 94–109. Taylor & Francis
- Tajfel, H. & Wilkes, A. (1963). Classification and quantitative judgement. *British Journal of Psychology*, 54(2), 101-114. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8295.1963.tb00865.x>
- Tarrant, M. (2002). Adolescent Peer Groups and Social Identity. *Social development*, 11(1), 110-123. <https://doi.org/10.1111/1467-9507.00189>
- Taylor J. (2003). Women's Leisure Activities, Their Social Stereotypes and Some Implications for Identity. *British Journal of Occupational Therapy*, 66(4), 151-158. doi:10.1177/030802260306600404
- Turner, J. & Hogg, M. (1984). Failure and defeat as determinants of group cohesiveness. *British Journal of Social Psychology*, 23(2), 97-111.
<https://doi.org/10.1111/j.2044-8309.1984.tb00619.x>
- Vecci, J., & Želinský, T. (2019). Behavioural challenges of minorities: Social identity and role models. *Plos one*, 14(7). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0220010>
- Verkuyten, M. (2017). Supporting the democratic political organisation of Muslim immigrants: the perspective of Muslims in the Netherlands and Germany. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 43(1),137-155.
 DOI: 10.1080/1369183X.2016.1187556
- Verkuyten, M., & Yildiz, A. A. (2007). National (Dis)identification and Ethnic and Religious Identity: A Study Among Turkish-Dutch Muslims. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 33(10), 1448–1462. <https://doi.org/10.1177/0146167207304276>

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning.*

https://www.vr.se/download/18.68c009f71769c7698a41df/1610103120390/Forskningsetiska_principer_VR_2002.pdf

Worchel, S., Rothgerber, H., Day, E., Hart, D., Butemeyer, J. (1998). Social identity and individual productivity within groups. *British Journal of Social Psychology* 37(4), 389–413. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8309.1998.tb01181.x>

Bilaga 1: Intervjuguide

Inledning

Återkoppling till informationsbrevet

1. Berätta om din yrkesroll som fritidsledare och varför du valt att arbeta som det?
2. Är ålder en viktig faktor när deltagaren väljer att delta i en aktivitet?
3. Vilken är din erfarenhet kring hur deltagarna väljer aktivitet. Spelar åldern en roll, det vill säga om en aktivitet är åldersindelad eller åldersblandad eller är det aktiviteten som är det viktiga?

Socialidentitet: kategorisering

Den första processen handlar om hur vi kategoriserar oss själva och andra utifrån olika grupper.

1. Är det samma deltagare som väljer att besöka en aktivitet som är öppen för alla eller för en specifik ålder? Eller är det olika deltagare som kommer till de olika aktiviteterna?
2. Hur upplever du deltagarens tillhörighet till olika grupper och aktiviteter. Upplever du att deltagarna känner en större tillhörighet till en aktivitet där de övriga deltagarna har samma ålder eller en större tillhörighet där deltagarna har blandade åldrar? Eller spelar ålder ingen roll för deltagarnas tillhörighet i en aktivitet?
3. Vilken är din upplevelse av om deltagarna uppfattar att det finns en skillnad i åldrarna mellan en aktivitet för en specifik åldersgrupp och en aktivitet för en grupp med blandade åldrar?

Socialidentitet: användning

Den andra processen handlar om hur vi använder vår grupp för att identifiera oss och de grupper vi inte tillhör för att stärka vår identitet.

4. Vilken är din erfarenhet av om det uppstår osämja mellan deltagare som går i aktiviteter som är för en specifik ålder eller aktiviteter som är för en blandad åldersgrupp?
5. Vilken är din erfarenhet av om deltagarna upplever sig endast tillhöra en aktivitet som är åldersblandad eller åldersindelad? Kan en deltagare uttrycka att man exempelvis inte vill vara i den åldersblandade gruppen för där är andra för stora eller små? Eller har man uttryckt att man inte vill vara i den åldersindelade gruppen för där är alla lika osv.?
6. Vilken är din erfarenhet av om deltagare uttryckt ett motstånd mot andra deltagare som är i en aktivitet som är för en specifik ålder eller en aktivitet som är för alla åldrar?

Socialidentitet: jämförelse

Den tredje processen handlar om att vi jämför vår egen grupp utifrån ett positivt perspektiv vilket leder till att övriga grupper uppfattas som mindre fördelaktiga

7. Har du upplevt att deltagarna jämför aktiviteter som är för en specifik åldersgrupp med aktiviteter som är för alla åldrar? Handlar jämförelsen om åldrar?
8. Har du upplevt att deltagarna rangordnar, bättre eller sämre, en aktivitet som är för en specifik målgrupp i relation till en aktivitet som är för alla målgrupper?

Avslutande fråga

9. Har jag fått med allt eller vill du lägga till något?

Bilaga 2: Informationsbrev

Deltagande i studie om individers utveckling av social identitet på fritidsgårdens åldersblandade- och åldersindelade aktiviteter. Utövandet av fritidsaktiviteter spelar en stor roll vad gäller formande av social identitet. Fritidsaktiviteter skapar möjlighet till kompisar och kravlösa sammanhang där individens intresse står i fokus.

Mitt namn är Ingrid Kjellsdotter och jag skriver en kandidatuppsats i Psykologi vid Gävle Högskola. Syftet med mitt arbete är att undersöka vilka upplevelser och erfarenheter som fritidsledare har vad gäller åldersblandad och åldersindelade aktiviteter. Om de upplever någon skillnad mellan grupperna angående deltagarnas sociala identitet. Socialidentitets teorin utgår från tre olika processer nämligen kategorisering, användning och jämförelse. Studien ämnar undersöka fritidsledarnas upplevelser kopplat till processerna.

Studien genomförs med kvalitativa intervjuer med fritidsledare. Frågorna handlar om fritidsledarnas upplevelser och erfarenheter av social identitetsutveckling i åldersindelade- och åldersblandade grupper. Intervjuerna tar ca 60 minuter och spelas in via Microsoft och annat program för ljudfil. Intervjuerna kommer förstöras efter uppsatsen blivit godkänd och publicerats. Deltagarna kan när som helst avbryta intervjun. De framkomna uppgifterna behandlas konfidentiellt. Ingen av deltagarna kommer kunna identifieras och obehöriga kan ej ta del av resultatet. Uppsatsen kommer att presenteras för studenter på högskolan och efter godkännande publiceras på högskolans webbsida.

Om du är intresserad av att delta i studien, vänligen hör av dig på telefon.

Ingrid Kjellsdotter, telefon XXX

Handledare för arbetet är Professor Igor Knez, Högskolan i Gävle. Kontaktinformation:
XXX